

YTTRANDE
2016-01-22

KULTURDEPARTEMENTET

Kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se.

UTREDNINGEN GESTALTAD LIVSMILJÖ SOU 2015:88

Utredningen om vår livsmiljö har gjort noggranna genomgångar av ett breddat fält för formgivning, arkitektur och design. Den kommer fram till en rad uppgifter som bör genomföras allt av en särskild myndighet under regeringen. Problemet är att detta skall bekostas av ett nedlagt museum (eller "centrum") för arkitektur och design, det fd arkitekturmuseet, nu förkortat till ArkDes. Häpnadsväckande nog görs ingen konsekvensanalys av nedläggningen.

Denna institution omvandlas till en plattform för samverkan mellan fältets aktörer, kanske i delar av museets nuvarande lokaler, med bevarat forskningsbibliotek men utan utställningar och utan forskningsarkiv – ett arkiv som skall dumpas på något statligt konstmuseum. Det är nu inte något obetydligt arkiv, bara ritningarna uppgår till flera miljoner och representerar ca 2000 svenska arkitekter verksamma från 1800-talets slut till idag. Av antalet förstår man att samlingarna inte tagits om hand av enbart estetiska skäl utan representeras ett långt bredare urval av landets byggnadsverksamhet under mer än 100 år. Hur skall ett konstmuseum kunna handskas med detta? Ex vis Nationalmuseum skulle behöva rekrytera en ny stab kunniga arkivarier om man inte brådskande gör sig av med det mesta av samlingarna. Den avsedda besparingen blir en chimär.

Men detta är frågor som inte bekymrat utredaren som i sina skrivelser demonstrerar en total likgiltighet för arkitekturhistorisk forskning. I hans forskningsöversikt saknas överhuvud ämnet. Dock vet vi att arkivet utgör grundförutsättningen för avancerad forskning av internationell betydelse – så har också en rad internationella forskare protesterat mot nedläggningen av museet. Vi vet också att mellan biblioteket och arkivet råder ett intimt samband då biblioteket till del byggs upp av donationer från arkitektkontor representerade i arkivet.

Vi står alltså inför det märkliga förhållandet att den institution som borde vara den självklara aktören i en ny politik för den gestaltade miljön avvecklas och ersätts med en byråkratisk organisation som skall ges en stark politisk styrning, alltså långt från Museiutredningens vision om museer fria från dagspolitisk klåfingrighet. Man häpnar inför idén att denna verksamhet skall bekostas av regeringens fattigaste departement, Kulturdepartementet, och inte vara ett ansvar för alla de många departement som påverkar miljögestaltningen. Av utredningens egen genomgång framgår att de länder som lyckats bäst med sin arkitektur- och designpolitik är de där olika politikområden samverkat i uppdragen.

Det forna arkitekturmuseet har genom åren belastats med uppgiften att vara plattform för regeringens olika ambitioner att höja kvaliteten inom fältet. Namnbytet till Statens centrum för

arkitektur och design signalerar också en politisk rädsla för begreppet museum – museet som ett avsigkommet samlande av utdaterad kunskap. Det är som de flesta som reflekterat över frågan vet en vrånbild. De bästa museerna använder sina kunskaper och samlingar till att aktivera nuet. ArkDes misslyckande i att fungera som en aktiv plattform för riksomfattande diskussioner om både arkitektur, form och design borde inte stimulera till mer av samma sak.

Låt det återgå till att vara ett museum men med ett ambitiöst regionalt samarbete. Tag i beaktande att ArkDes drar fler besökare än t.ex. Historiska museet och att ca en fjärdedel av dessa besökare är skolklasser.

Bengt O.H. Johansson

Tidigare sakkunnig inom regeringskansliet för arkitektur- och kulturmiljöpolitik